

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Навчальний посібник для самостійної роботи

Харків «ХАІ» 2019

УДК 369
Б81

Рецензенти: канд. екон. наук, доц. І. І. Нескородєва
канд. екон. наук, доц. Г. Б. Тимохова

Бондар, Н. О.

Соціальне страхування [Електронний ресурс]: навч.
Б 81 посіб. для самост. роботи / Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко,
В. А. Фурсова. – 2-ге вид., доп. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т
ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019. – 47 с.

Подано типову програму курсу для самостійного вивчення дисципліни, розглянуто методику виконання контрольної роботи. Описано основні існуючі види соціального страхування.

Наведено приклад виконання контрольної роботи, а також перелік використаної літератури й питання для підготовки до практичних занять.

Для студентів денної та заочної форм навчання економічних спеціальностей вищих навчальних закладів при підготовці до заліків та іспитів.

Іл. 5. Табл. 18. Бібліогр.: 38 назв

УДК 369

© Бондар Н. О., Діденко Ю. Ю., Фурсова В. А., 2019
© Національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ПРОГРАМА КУРСУ.....	7
2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	10
3 МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	14
4 ПРИКЛАД ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	25
5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.	37
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК.....	41
ДОДАТОК А	44
ДОДАТОК Б	46

ВСТУП

Соціальне страхування являє собою форму соціального захисту економічно активного населення в разі можливої втрати роботи, працездатності, доходів на підставі колективної солідарності відшкодування збитків. Згідно із законодавством України загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття через обставини, що від них не залежать, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (далі – роботодавець), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Принципи організації соціального страхування:

– особиста відповідальність: самі робітники беруть участь у фінансуванні страхування, розмір виплат залежить від попередніх внесків робітників та їх страхового стажу;

– солідарність: роботодавці, робітники та держава беруть фінансову участь у страхуванні, надаючи своїми внесками матеріальну допомогу (у разі настання страхових випадків) менш забезпеченим;

– організаційне самоврядування: керування органами соціального страхування здійснюється уповноваженими представниками робітників і роботодавців, що зміцнює солідарність двох соціальних суб'єктів і страхових спілок, робить систему соціального страхування «прозорою» для суспільності, сприяючи соціальній стабільності, формуванню демократичної свідомості населення;

– загальність: соціальне страхування поширюється на найбільш широкі кола осіб, які мають у ньому потребу, що виражається у законодавчому закріпленні гарантій реалізації прав застрахованих, порядку здійснення відповідних виплат і надання послуг;

– обов'язковість (примусовість) соціального страхування незалежно від волі й бажання суб'єктів соціального страхування, що виражається в обов'язковій (за законом) сплаті страхових внесків страхувальниками, а також в окремих випадках державою (з Державного бюджету);

– державне регулювання: законодавче закріплення гарантій реалізації прав у сфері страхового захисту, рівня виплат і якості

послуг, умов призначення допомоги, контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів (коштів).

Функції соціального страхування:

– захисна, яка полягає в підтримці усталеного матеріального рівня застрахованого, якщо звичайне джерело прибутку стає для нього недосяжним, а також коли на нього чекають додаткові витрати, непередбачені в його звичайному бюджеті;

– компенсаційна, що полягає у відшкодуванні збитків втрати працездатності й шкоди здоров'ю за допомогою матеріального відшкодування втрати заробітку, а також оплати послуг у зв'язку з лікуванням і реабілітацією;

– функція відтворення, яка полягає в тому, що соціальне страхування має забезпечити застрахованим (та інколи членам їх сімей) покриття всіх витрат, які є достатніми для нормального проходження відтворювального циклу (що охоплює майже весь життєвий цикл) у разі старості, захворювання, інвалідності, безробіття, вагітності;

– розподільна, що полягає в розподілі матеріальної відповідальності за соціальні ризики між усіма застрахованими, роботодавцями й державою;

– стабілізуюча, яка полягає в узгодженні інтересів суб'єктів з багатьох питань: рівня соціального захисту; кола осіб, які підлягають соціальному страхуванню; розподілу фінансового тягаря між соціальними суб'єктами; участі в управлінні соціальним страхуванням.

Відповідно до законів України щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні передбачено такі види соціального страхування:

1. *Пенсійне страхування*: виплата пенсій за віком, у зв'язку з інвалідністю внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідністю з дитинства), у зв'язку з втратою годувальника, надання медичних профілактично-реабілітаційних засобів, допомоги на поховання пенсіонерів, регулювання виплат з накопичувального рівня пенсійної системи.

2. *Медичне страхування*: організація діагностики та амбулаторного й стаціонарного лікування, надання готових лікувальних засобів і виробів медичного призначення, здійснення профілактичних і просвітніх заходів, забезпечення медичної реабілітації осіб, які перенесли найтяжчі операції або мають хронічні захворювання.

Обсяг послуг, які надаються за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування, визначається відповідними програмами

обов'язкового медичного страхування, що затверджуються в порядку, встановленому законодавством.

3. Страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності: виплата допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю (у тому числі у зв'язку з доглядом за хворою дитиною), допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами, допомоги на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли внаслідок нещасного випадку на виробництві), забезпечення оздоровчих заходів.

4. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: здійснення профілактичних заходів щодо попередження нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, відновлення здоров'я та працездатності потерпілого; виплата допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання; відшкодування збитків, які були завдані робітнику каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням їм своїх трудових обов'язків; виплата пенсій у зв'язку з інвалідністю внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, у зв'язку з втратою годувальника, який помер унаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, надання допомоги на поховання осіб, які померли внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.

5. Страхування на випадок безробіття: виплата допомоги по безробіттю, відшкодування витрат, пов'язаних з професійною підготовкою або перепідготовкою та профорієнтацією, надання матеріальної допомоги безробітному та членам його сім'ї, дотацій роботодавцю для створення робочих місць, допомоги на поховання безробітного.

Таким чином, соціальне страхування – це частина грошових відносин з розподілу національного доходу з метою формування й використання фондів, призначених для утримання осіб, які не беруть участі в суспільному виробництві.

1 ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Суть, принципи й роль соціального страхування

Предмет дисципліни “Соціальне страхування”. Організація, галузі та основні види соціального страхування. Об'єкти та зміст соціального страхування, його принципи і функції. Соціально-економічні передумови та виникнення соціального страхування. Соціальне страхування після Жовтневої революції. Соціальне страхування та профспілки. Соціальне страхування в умовах переходу до ринкових відносин. Етапи розвитку системи соціального страхування в Україні. Етапи реформування системи соціального страхування в Україні. Етапність становлення Пенсійного фонду України.

Тема 2. Державне регулювання соціального страхування

Суть, об'єкт і суб'єкт соціальної політики. Соціальний захист як один з напрямків соціальної політики. Взаємозв'язок соціального страхування й соціальної політики. Порівняльна характеристика комерційного страхування, соціального страхування й системи надання соціальної допомоги. Методологія державного регулювання соціального страхування. Суть і мета державного регулювання. Державні соціальні нормативи, стандарти і гарантії. Рівень і якість життя населення. Бідність. Державний нагляд у сфері соціального страхування.

Тема 3. Управління коштами соціального страхування

Фонди соціального страхування і управління ними. Характеристика платників зборів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Єдиний соціальний внесок. База оподаткування і розмір внесків.

Тема 4. Іноземний досвід соціального страхування

Класифікація моделей соціальної політики. Особливості базових моделей соціальної політики. Поняття й досвід держав загального добробуту в соціальному страхуванні. Класифікація держав загального добробуту. Загальна характеристика. Моделі держави загального добробуту. Порівняльна характеристика держав загального добробуту. Шведська модель соціал-демократичної

держави добробуту. Держава загального добробуту в США. Системи соціального страхування в деяких європейських країнах.

Тема 5. Медичне страхування

Історія виникнення медичного страхування в Україні. Система охорони здоров'я в Україні та джерела її фінансування. Суть і система медичного страхування. Особливості надання медичної допомоги в Україні. Обов'язкове й добровільне медичне страхування громадян. Порівняльна характеристика обов'язкового й добровільного медичного страхування. Страхові компанії, що надають послуги з медичного страхування. Розроблення законодавчої бази з обов'язкового й добровільного медичного страхування в Україні.

Тема 6. Загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення

Пенсійна система: суть, роль у соціальній політиці держави. Основні підходи до функціонування пенсійної системи. Порівняння солідарного та індивідуалістичного підходів. Історія розвитку пенсійної системи України. Структура пенсійної системи України. Об'єкти солідарного і накопичувального рівнів пенсійної системи. Джерела фінансування пенсійного страхування. Види державних пенсій в Україні. Економічні показники розвитку та фінансового забезпечення пенсійної системи України.

Тема 7. Недержавне пенсійне страхування

Поняття, суб'єкти і принципи недержавного пенсійного страхування (НПС). Класифікація і особливості управління недержавними пенсійними фондами (НПФ). Особливості укладення договорів НПС. Види пенсійних схем. Формування й управління пенсійними активами в НПС. Компанії з управління активами НПФ. Порядок призначення й здійснення виплат з НПФ.

Тема 8. Страхування на випадок безробіття

Основні поняття, завдання й принципи страхування на випадок безробіття. Перелік осіб, що підлягають страхуванню на випадок безробіття. Фінансування Фонду соціального страхування на випадок

безробіття. Види забезпечення та соціальні послуги при страхуванні на випадок безробіття. Розмір допомоги по безробіттю.

Тема 9. Страхування тимчасової втрати працездатності

Суб'єкти, об'єкти, страхувальники і страховики соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, народження і поховання. Види соціальних виплат і допомоги по тимчасовій непрацездатності. Допомога по вагітності та пологах. Санаторно-курортне лікування й оздоровлення. Допомога на поховання. Допомога за листком непрацездатності. Порядок виплати і розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Тема 10. Страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання

Роль і завдання страхування від нещасних випадків, поняття страхового ризику й страхового випадку. Страхові виплати й порядок їх нарахування по соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Види страхових послуг постраждалим від нещасного випадку на виробництві та профзахворювання. Страхова експертиза. Робота МСЕК. Державний нагляд у сфері соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань.

Тема 11. Соціальний захист окремих категорій населення

Особливості соціального захисту та умови надання державної соціальної допомоги особам, що не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Соціальний захист осіб з інвалідністю, осіб з інвалідністю з дитинства, дітей з інвалідністю, розміри соціальної допомоги та джерела її фінансування. Соціальний захист малозабезпечених сімей і сімей з дітьми. Соціальний захист ветеранів війни, осіб з інвалідністю від війни, учасників бойових дій, дітей війни. Соціальний захист жертв нацистських переслідувань, жертв голодомору.

Тема 12. Соціальні послуги

Поняття, мета і принципи надання соціальних послуг. Види соціальних послуг, їх одержувачі і джерела фінансування.

2 ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

2.1 Умови виконання домашнього завдання для студентів денної форми навчання

Контрольна робота складається з одного розділу – розрахункової частини, при виконанні якої необхідно:

1. Розрахувати пенсійні накопичення окремо для чоловіків і жінок з урахуванням перерв у трудовій діяльності, пов'язаних з отриманням освіти, доглядом за дитиною, службою в армії.

2. Розрахувати пенсійні виплати окремо для чоловіків і жінок залежно від середньої тривалості життя.

3. Зробити порівняння пенсійних накопичень і виплат окремо для чоловіків і жінок залежно від кількох параметрів, що обумовлюють розміри цих показників.

4. Зробити висновки.

2.2 Умови виконання домашнього завдання для студентів заочної форми навчання

Контрольна робота складається з двох розділів:

– теоретичної частини: надання відповіді на два теоретичні питання;

– практичної частини: розв'язання задачі.

Завдання для виконання контрольної роботи слід вибирати із таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Порядок вибору завдання для виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання

Номер варіанта	Перелік питань	Номер задачі	Номер варіанта	Перелік питань	Номер задачі
1	1, 21	1, жінка	11	11, 31	1, чоловік
2	2, 22	2, чоловік	12	12, 32	2, жінка
3	3, 23	3, жінка	13	13, 33	3, чоловік
4	4, 24	4, чоловік	14	14, 34	4, жінка
5	5, 25	5, жінка	15	15, 35	5, чоловік
6	6, 26	6, чоловік	16	16, 36	6, жінка
7	7, 27	7, жінка	17	17, 37	7, чоловік
8	8, 28	8, чоловік	18	18, 38	8, жінка
9	9, 29	9, жінка	19	19, 39	9, чоловік
10	10, 30	10, чоловік	20	20, 40	10, жінка

Студенти-іноземці мають право, по-перше, виконувати контрольну роботу українською або російською мовою, по-друге, у межах теоретичної частини щодо питань про Україну за бажанням висвітлювати інформацію про свою країну походження.

2.3 Вихідні дані для розрахунків

Вихідні дані для розрахунку слід вибирати по варіантах згідно з порядковим номером студента у списку групи, наприклад, для варіанта № 1 вихідні дані такі (таблиця 2.2):

- інвестиційних дохід – 7 %;
- інфляція – 1 %;
- пенсійний податок – 3 %;
- середня тривалість життя у чоловіків – 69 років;
- середня тривалість життя у жінок – 71 рік.

Стартову заробітну плату в Україні у поточному (попередньому) році можна визначити за допомогою Додатка А або знайти самостійно на сайті Держкомстату за посиланням www.ukrstat.gov.ua. При оформленні контрольної роботи необхідно зазначити, на який саме період і для якої галузі (виду економічної діяльності) є дійсним вибраний показник стартової заробітної плати.

За умови, коли контрольну роботу одночасно виконують студенти декількох груп, вихідні дані повинні корелюватися за рахунок стартової заробітної плати по роках і відповідно до варіанта вихідних даних, наприклад:

- група 1 починає з варіанта № 1: стартова заробітна плата за поточний рік (рік виконання контрольної роботи);
- група 2 починає з варіанта № 21: стартова заробітна плата за попередній рік (відносно року виконання контрольної роботи);
- група 3 починає з варіанта № 41: стартова заробітна плата за окремий місяць (за вибором студента) поточного року (рік виконання контрольної роботи).

Вихідні дані щодо переліку й тривалості перерв у трудовій діяльності наведено:

- для студентів денної форми навчання – у Додатку Б;
- для студентів заочної форми навчання – на рисунку 3.1.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані для розрахунку по варіантах

Номер варіанта	Інвестиційний дохід	Інфляція	Пенсійний податок	Середня тривалість життя у чоловіків	Середня тривалість життя у жінок
1	7	1	3	69	71
2	4	2	9	64	74
3	5	3	8	63	73
4	6	4	7	66	72
5	7	5	6	67	73
6	8	6	5	68	74
7	9	7	4	69	75
8	10	8	3	70	76
9	11	9	2	69	77
10	12	10	3	68	78
11	13	11	4	67	79
12	14	12	5	66	80
13	15	13	6	65	75
14	16	14	7	64	74
15	17	15	8	63	73
16	3	1	9	66	72
17	4	2	10	67	73
18	5	3	9	68	74
19	6	4	8	69	75
20	7	5	7	70	76
21	8	6	6	69	77
22	9	7	5	68	78
23	10	8	4	67	79
24	11	9	3	66	80
25	12	10	2	65	75
26	13	11	3	64	74
27	14	12	4	63	73
28	15	13	5	66	72
29	16	14	6	67	73
30	17	15	7	68	74
31	3	1	8	69	75
32	4	2	9	70	76
33	5	3	10	69	77
34	6	4	9	68	78
35	7	5	8	67	79
36	8	6	7	66	80
37	9	7	6	65	75
38	10	8	5	64	74
39	11	9	4	63	73
40	12	10	3	66	72

Продовження таблиці 2.2

Номер варіанта	Інвестиційний дохід	Інфляція	Пенсійний податок	Середня тривалість життя у чоловіків	Середня тривалість життя у жінок
41	13	11	2	67	73
42	14	12	3	68	74
43	15	13	4	69	75
44	16	14	5	70	76
45	17	15	6	69	77
46	3	1	7	68	78
47	4	2	8	67	79
48	5	3	9	66	80
49	6	4	10	65	75
50	7	5	9	64	74
51	8	6	8	63	73
52	9	7	7	66	72
53	10	8	6	67	73
54	11	9	5	68	74
55	12	10	4	69	75
56	13	11	3	70	76
57	14	12	2	69	77
58	15	13	3	68	78
59	16	14	4	67	79
60	17	15	5	66	80

3 МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

3.1 Загальні методичні рекомендації

У таблиці 3.1 наведено основні параметри моделі для обчислення їх розрахункових значень, а також для деяких діапазонів їх можливих змін.

Вік виходу на пенсію становить 60 років для чоловіків і жінок.

Можлива диференціація страхового стажу чоловіків і жінок при моделюванні пенсійних накопичень формується з урахуванням:

- максимально можливого трудового стажу, тривалість якого дорівнює 43 рокам для чоловіків і жінок (з 17 до 60 років);
- тривалості навчання в різних навчальних закладах;
- тривалості невиходу на роботу у зв'язку з виконанням працівником його сімейних обов'язків (таких, як відпустка по догляду за дитиною);
- служби в армії.

Таблиця 3.1 – Приклад оформлення вихідних даних для розрахунку основних параметрів моделі

№ п/п	Параметр	Значення
1	Стать	Чоловіча, жіноча
2	Освіта	Середня школа, технікум, інститут, аспірантура
3	Кількість дітей	Немає, один, два, три, згідно з варіантом
4	Служба в армії	Ні, два роки
5	Інвестиційний дохід, %	Згідно з варіантом
6	Інфляція, %	Згідно з варіантом
7	Пенсійний податок, %	Згідно з варіантом (відсоток від заробітної плати)
8	Стартова заробітна плата, грн	Середньомісячна заробітна плата по країні у поточному (попередньому) році; галузь економіки
9	Середня тривалість життя, роки	Згідно з варіантом

Розгляньте чотири рівні освіти й відповідно чотири варіанти вилучення часу навчання зі страхового стажу: до 17 років – середня школа; 17–18 років – технікум; 17–21 рік – вища освіта; 22–24 роки – аспірантура. Таким чином, у цій моделі максимально можлива кількість років, яка віднімається від страхового стажу працівника за чинником «освіта», – 8.

Передбачається, що протягом цих перерв людина не працює, отже, не отримує заробітної плати і не робить пенсійних внесків.

Для цілей цього дослідження важливо також знати не тільки тривалість перерв у трудовому стажі, але і їх розташування на часовій шкалі кар'єри. Це пов'язано з тим, що розмір пенсійних внесків залежить не тільки від їх фактичної величини, але і від часу внеску.

На рисунку 3.1 наведено приклад перерв у страховому стажі, які може мати окрема застрахована особа:

1 – служба в армії; 2 – навчання у технікумі;

3 – навчання у вузі; 4 – навчання в аспірантурі;

5, 6, 7 – відпустка по догляду за 1-ю, 2-ю, 3-ю дітьми.

При моделюванні слід використовувати дані про вік жінки при народженні нею дітей і періоди відпусток по догляду за ними згідно з варіантом. За даними державної статистики, середній вік жінок, що народили першу дитину, становить 22,6 роки, а другу – 26,6 років. Для жінок, що закінчили аспірантуру, необхідно використовувати періоди народження дітей із зсувом на один рік.

Вік	Чоловіки				Жінки				
17									
18	1	2	3	3		2	3	3	
19									
20									
21		1							
22				4				4	
23			1		5				
24									
25									
26								5	
27					6				
28									
29								6	
30					7	7			
31									
32								7	
33									
34									
35								7	
36									
і т.д.									

Рисунок 3.1 - Схема можливих перерв у трудовій діяльності

Відповідно до законодавства чоловіки також мають право отримувати відпустку по догляду за дитиною. Перерви в трудовій діяльності за цим чинником слід вибирати згідно з варіантом.

Під час оцінювання впливу перерв у трудовій діяльності, спричинених службою в лавах української армії, треба враховувати, що згідно зі ст. 23 ЗУ «Про військовий обов'язок й військову службу» термін служби в армії становить:

- 18 місяців – для призовників, які не мають вищої освіти;
- 12 місяців – для призовників зі ступенем спеціаліста або магістра.

Припустимо, що всі чоловіки, щодо яких здійснюються розрахунки, пройшли службу в українській армії до досягнення ними 27 років.

У цій роботі історію заробітної плати чоловіків і жінок слід описати у вигляді функціональної залежності з урахуванням її диференціації:

- за ознакою статі;
- за рівнем освіти (див. таблицю 3.2);
- за успішністю заробітної кар'єри.

Таблиця 3.2 – Значення коефіцієнта зміни заробітної плати працівника залежно від рівня освіти і статі

Освіта	Коефіцієнт	
	Чоловіки	Жінки
Середня	1,00	0,70
Незакінчена вища	1,18	0,88
Вища	1,60	1,13
Аспірантура	1,77	1,36

Під час моделювання необхідно використати постійне значення відсоткової ставки пенсійного внеску працівника (по варіантах) і передбачити, що протягом трудового життя працівника вона залишається незмінною. Отже історії заробітної плати працівника та його пенсійних внесків треба описувати однією залежністю.

На розмір пенсійних виплат істотно впливають кілька економічних чинників, які в нашій країні поки важко спрогнозувати. До таких чинників слід віднести фактичну річну ставку інвестиційного доходу й рівень інфляції. Однак ці чинники є нейтральними в тому розумінні, що однаково впливають на розміри майбутніх пенсій усіх соціально-демографічних груп населення, що досліджуються. Тому під час

розрахунків необхідно пам'ятати, що середньорічний рівень інфляції дорівнює i , % (по варіантах), а фактична річна нетто-ставка інвестиційного доходу – j , % (по варіантах).

Процес визначення рівня пенсійного забезпечення для кожного учасника слід розглядати як соціально-економічний, який має дві незалежні стадії: накопичення коштів на іменному пенсійному рахунку й пенсійні виплати з пенсійного рахунка.

Розмір майбутніх пенсійних виплат не залежить від історії здійснення пенсійних внесків і визначається виключно обсягом коштів, накопичених на індивідуальному пенсійному рахунку, та величиною нарахованого інвестиційного доходу.

Усі розрахунки треба робити для накопичувальної пенсійної схеми з установленими внесками.

Виходячи з того, що розмір пенсійних виплат визначається виключно обсягом коштів, накопичених на іменному пенсійному рахунку, і величиною нарахованого інвестиційного доходу, і передбачаючи, що витрати під час здійснення пенсійного забезпечення будуть покриті запасом міцності у відповідному наборі припущень, використайте рівняння вартості

$$A = B, \quad (3.1)$$

де A – очікувана поточна вартість пенсійних внесків;

B – очікувана поточна вартість пенсійних витрат.

Оцініть грошовий потік пенсійних внесків шляхом розв'язання прямої задачі, тобто дайте оцінку з огляду на майбутнє (реалізуйте схему нарощення).

Майбутню вартість пенсійних накопичень можна оцінити як суму нарощених надходжень, тому що грошовий потік являє собою регулярні нарахування відсотків (j – фактична річна відсоткова ставка) на пенсійні внески q_k , $k = x, \dots, n - 1$, де x – вік початку трудової діяльності, n – вік виходу на пенсію, а k – поточний рік здійснення внесків (трудової діяльності). Розгляньте іменний пенсійний рахунок, куди на початку k -го року вносяться чергові пенсійні внески. Майбутня, або накопичена, вартість цього грошового потоку до моменту виходу на пенсію n буде такою:

$$N_{n-x} = \sum_{k=x}^{n-1} q_k (1+j)^{n-k}. \quad (3.2)$$

Виходячи з цього, розмір пенсійних внесків з урахуванням моделі історії заробітної плати працівників, що розрізняються соціально-демографічними характеристиками, можна обчислити за формулою

$$q_k = K h r (1+i)^{k-x}, \quad (3.3)$$

де K – коефіцієнт зміни заробітної плати працівника залежно від рівня освіти і статі (див. таблицю 3.2), h – пенсійний податок, r – стартова заробітна плата; четвертий співмножник характеризує зростання пенсійних внесків працівника внаслідок кар'єрної зміни його заробітної плати, а останній – інфляційне зростання заробітної плати (пенсійних внесків).

У роботі передбачено, що зростання заробітної плати (пенсійних внесків) працівника протягом трудової діяльності відбувається виключно внаслідок інфляційних процесів.

Треба зазначити, що в періоди суспільно-корисних перерв у трудовій діяльності, коли заробітна плата працівнику на підприємстві не нараховується, значення пенсійних внесків дорівнюють нулю. Тому необхідно урахувати, що ніяких “пенсійних” компенсацій у ці періоди не робиться.

Далі розглянемо другу стадію моделювання – процес пенсійних виплат. При моделюванні треба передбачити, що розмір пенсійної виплати збільшується внаслідок нарахування відсотків на залишок накопиченої суми. Слід зазначити, що при розрахунку пенсійних виплат необхідно зробити припущення відносно залишкової очікуваної тривалості життя представників соціально-демографічних груп населення, що досліджуються. У світовій практиці такого роду припущення зазвичай роблять на основі даних страхової статистики, що збираються в процесі роботи пенсійного фонду. Однак в Україні страхової статистики не існує, а тому необхідні припущення було зроблено на основі даних популяційної статистики. Тривалість виплат є фіксованою відповідно до середньої тривалості життя і віку виходу на пенсію. Таким чином, розмір пенсійної виплати в m -му році періоду виплат розраховується за формулою

$$P_m = \frac{N_m}{g - (m - 1)}, \quad (3.4)$$

де N_m – сума накопичень на початок m -го періоду виплат;

g – кількість років виплат;

m – поточний рік виплат ($m = 1, \dots, g$).

Сума накопичень до початку m -го періоду

$$N_m = N(1+j)^{m-1} - \sum_{l=1}^{m-1} \frac{N_l}{g-(l-1)} (1+j)^{m-l}, \quad (3.5)$$

де l – виплати попередніх років.

Під час розрахунку сьогодношньої вартості розміру майбутньої пенсійної виплати слід урахувати величину інфляції, прийняту зі сталим значенням:

$$P_m^c = \frac{P_m}{(1+i)^{t-x}}, \quad (3.6)$$

де P_m – розмір пенсійної виплати в m -му році періоду виплат;

i – величина інфляції;

t – вік пенсіонера ($t = n, \dots, n + g$).

3.2 Додаткові методичні рекомендації для студентів денної форми навчання

Студенти денної форми навчання розрахунки мають виконувати в такій послідовності:

1. Розрахувати регулярні пенсійні внески (див. формулу (3.3)) для всіх варіантів перерв у трудовій діяльності окремо для чоловіків і жінок протягом усіх років трудової діяльності до досягнення особою пенсійного віку. Тривалість періоду догляду за кожною дитиною студент має право вибрати самостійно в дозволених межах (до трьох років).

2. Використовуючи дані щодо пенсійних внесків (п. 1), обчислити майбутню вартість пенсійних накопичень: щорічну – протягом усієї трудової діяльності, та підсумкову – за усі роки трудової діяльності (див. формулу (3.2)).

Згідно з наведеною моделлю недержавного пенсійного страхування підсумкова майбутня вартість пенсійних накопичень є джерелом вихідних даних для наступних розрахунків пенсійних виплат.

3. Порівняти отримані результати за допомогою стовпчикових діаграм (підсумкова майбутня вартість пенсійних накопичень по варіантах).

4. Розрахувати розмір пенсійних накопичень на початок кожного року після виходу на пенсію – кожного року пенсійних виплат (див. формулу (3.5)), дотримуючись періоду виплат – тривалості життя особи.

5. На основі отриманих результатів (п. 4) визначити розмір пенсійної виплати в кожному році після виходу на пенсію (див. формулу (3.4)).

6. На основі отриманих у п. 5 результатів розрахувати сьогоднішню вартість розміру майбутньої пенсійної виплати (див. формулу (3.6)). Результати розрахунків за пунктами 1, 2, 4 - 6 оформити у вигляді таблиць.

7. За допомогою діаграм показати динаміку зміни протягом тривалості виплат пенсійних накопичень на початок кожного року й розміру пенсійних виплат у кожному році.

8. Зробити висновки щодо факторів, які найбільш суттєво впливають на розмір внесків і пенсійних виплат.

3.3 Вихідні дані для виконання теоретичної частини студентами заочної форми навчання

1. Передумови виникнення й перші прояви соціального страхування в різних країнах світу.

2. Особливості розвитку соціального страхування на сучасних українських землях до створення СРСР.

3. Особливості реалізації соціального страхування в УРСР.

4. Особливості розвитку соціального страхування в незалежній Україні в умовах переходу до ринкових відносин.

5. Предмет, об'єкт і зміст соціального страхування, його роль в становленні України як соціальної держави.

6. Завдання й функції соціального страхування, основні його види.

7. Зарубіжний досвід здійснення соціального страхування в деяких європейських країнах: Швеції.

8. Зарубіжний досвід здійснення соціального страхування в деяких європейських країнах: Великій Британії.

9. Зарубіжний досвід здійснення соціального страхування в деяких країнах: США.

10. Суть, об'єкт і суб'єкт, напрямки реалізації соціальної політики в Україні.

11. Соціальний захист населення в Україні: основна мета, сфери охоплення, категорії населення, що потребують соціального захисту.

12. Основні історичні моделі системи соціального захисту.

13. Бідність: поняття, причини, критерії оцінювання.

14. Органи управління системою соціального страхування в Україні. Фонд соціального страхування, його функції.

15. Джерела фінансування соціального страхування в Україні. ЄСВ: платники страхових внесків, розмір і база для обчислення страхових внесків.

16. Державні соціальні стандарти, гарантії та нормативи. Прожитковий мінімум.

17. Соціальна підтримка в Україні: види грошової допомоги, пільги, субсидії – критерії їх надання, категорії осіб, що їх отримують.

18. Державне регулювання й нагляд за сферою соціального страхування.

19. Соціальні послуги у межах соціального захисту населення.

20. Система охорони здоров'я в Україні, джерела її фінансування. Суть і система соціального медичного страхування.

21. Медична реформа в Україні: перспективи й можливості запровадження медичного загальнодержавного соціального страхування.

22. Соціальне страхування на випадок тимчасової втрати працездатності та витрат, зумовлених похованням: суб'єкти, об'єкти, страхувальники та страховики, види страхових виплат.

23. Порядок здійснення й розміри виплат у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

24. Допомога за листком непрацездатності. Особливості обчислення заробітної плати. Виплати особам, що забезпечують себе роботою самостійно, ФОП.

25. Принципи страхування на випадок безробіття. Види забезпечення, їх розмір та соціальні послуги на випадок безробіття.

26. Особливості здійснення соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Класифікація нещасних випадків і професійних захворювань. Поняття професійного ризику виробництва.

27. Страхові виплати й порядок їх нарахування при соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

28. Порядок розслідування нещасних випадків. Профілактика нещасних випадків. Страхові експерти. Робота МСЕК.

29. Структура пенсійної системи України. Суб'єкти солідарного й накопичувального рівнів пенсійної системи. Види державних пенсій в Україні.

30. Історія розвитку пенсійної системи України.

31. Основні соціальні проблеми пенсійного забезпечення у сьогоденні. Економічні показники розвитку й фінансове забезпечення пенсійного страхування в Україні.

32. Страховий стаж у загальнообов'язковій солідарній пенсійній системі. Стаж, необхідний для призначення різних видів пенсій.

33. Особливості призначення пенсії за віком, пенсії у зв'язку з інвалідністю та пенсії у зв'язку з втратою годувальника у загальнообов'язковій солідарній системі пенсійного страхування.

34. Виплати пенсій у солідарній пенсійній системі: спірні питання – припинення, відстрочення, призупинення, відміна здійснення виплат.

35. Особливості здійснення виплат з Накопичувального рівня пенсійної системи.

36. Недержавне пенсійне страхування: мета, принципи, стан і перспективи розвитку в Україні.

37. Недоліки пенсійного страхування, страхування на випадок безробіття, нещасного випадку і професійного захворювання, страхування на випадок тимчасової втрати працездатності.

38. Соціальний захист окремих категорій населення: допомога сім'ям з дітьми.

39. Соціальний захист окремих категорій населення: допомога особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, інвалідам з дитинства.

40. Соціальний захист окремих категорій населення: допомога особам, які не мають права на пенсію, малозабезпеченим сім'ям, самотнім особам похилого віку.

3.4 Вихідні дані для виконання практичної частини студентами заочної форми навчання

Задача 1

Розрахувати:

– розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 27 і 47 років, за умови, що вона має вищу освіту й одну дитину, народжену у віці 35 років;

– розмір пенсійної виплати на 3-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 500 000 грн.

Задача 2

Обчислити:

– розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 19 і 32 роки, за умови, що вона має середню освіту і двох дітей, народжених у віці 23 і 30 років;

– розмір пенсійної виплати на 2-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 700 000 грн.

Задача 3

Розрахувати:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 21 і 33 роки, за умови, що вона має середню технічну освіту і трьох дітей, народжених у віці 23, 27 і 30 років;
- розмір пенсійної виплати на 3-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 1 050 000 грн.

Задача 4

Обчислити:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 24 і 43 роки, за умови, що вона закінчила аспірантуру і має двох дітей, народжених у віці 26 і 34 роки;
- розмір пенсійної виплати на 4-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 2 300 000 грн.

Задача 5

Визначити:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 18 і 55 років, за умови, що вона закінчила аспірантуру і має одну дитину, народжену у віці 30 років;
- розмір пенсійної виплати на 3-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 1 750 000 грн.

Задача 6

Розрахувати:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 25 і 48 років, за умови, що вона має середню освіту і трьох дітей, народжених у віці 23, 27 і 30 років;
- розмір пенсійної виплати на 4-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 950 000 грн.

Задача 7

Обчислити:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 21 і 31 рік, за умови, що вона має середню технічну освіту і двох дітей, народжених у віці 27 і 30 років;
- розмір пенсійної виплати на 3-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 2 480 000 грн.

Задача 8

Розрахувати:

- розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 17 і 27 років, за умови, що вона має вищу освіту і двох дітей, народжених у віці 23 і 26 років;

– розмір пенсійної виплати на останній рік отримання пенсії (якщо чоловік) або 5-й рік отримання пенсії (якщо жінка), якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 1 610 000 грн.

Задача 9

Обчислити:

– розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 36 і 56 років, за умови, що вона має вищу освіту і не має дітей;

– розмір пенсійної виплати на 3-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 2 920 000 грн.

Задача 10

Визначити:

– розмір пенсійних внесків і пенсійних накопичень на момент, коли особі було 22 і 52 роки, за умови, що вона закінчила аспірантуру і має трьох дітей, народжених у віці 23, 27 і 30 років;

– розмір пенсійної виплати на 2-й рік отримання пенсії, якщо підсумкова вартість пенсійних накопичень становила 1 470 000 грн.

4 ПРИКЛАД ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи треба почати зі зведення вихідних даних для розрахунку згідно з вибраним варіантом. Вихідні дані для розрахунку наведено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані для розрахунку

Параметр	Значення	
	Чоловіча	Жіноча
Стать		
Освіта <i>k</i> : середня школа	1	0,7
технікум	1,18	0,88
інститут	1,6	1,13
аспірантура	1,77	1,36
Середня тривалість життя	65	75
Вік виходу на пенсію <i>n</i>	60	60
Інвестиційний дохід <i>j</i>		0,06
Інфляція <i>i</i>		0,08
Пенсійний податок <i>h</i>		0,1
Стартова заробітна плата за місяць <i>r</i>		4200,00
Вік початку трудової діяльності <i>x</i>		17

Значення коефіцієнта зміни заробітної плати працівника залежно від рівня освіти подано в таблиці 4.2.

Розрахуємо пенсійні внески за допомогою формули (3.3) і зведемо результати у таблицю 4.2 для чоловіків і таблицю 4.3 для жінок. Треба звернути увагу на те, що оскільки вік виходу на пенсію визначено 60 років для чоловіків і жінок, останнім роком сплати пенсійних внесків буде 59-й рік.

Наприклад:

– для варіанта А

$$q_{17} = K h r (1+i)^{17-17} = 1 \cdot 0,1 \cdot 4200 \cdot 12 (1+0,08)^0 = 5040,00,$$

$$q_{18} = q_{19} = 0,$$

$$q_{20} = K h r (1+i)^{20-17} = 1 \cdot 0,1 \cdot 4200 \cdot 12 (1+0,08)^3 = 6348,95;$$

– для варіанта В

$$q_{17} = q_{18} = q_{19} = q_{20} = q_{21} = 0,$$

$$q_{22} = K h r (1 + i)^{22-17} = 1,6 \cdot 0,1 \cdot 4200 \cdot 12 (1 + 0,01)^5 = 11848,66 .$$

Таблиця 4.2 – Розмір пенсійних внесків з урахуванням моделі історії заробітної плати робітників (чоловіки)

Вік	А	Б	В	Г
17	5040,00	Технікум	Інститут	Інститут
18	Армія			
19		6936,81		
20	6348,95	Армія		
21	6856,86			
22	7405,41	8738,39	11848,66	Аспірантура
23	7997,85	9437,46	Армія	
24	8637,67	10192,46		
25	9328,69	11007,85	14925,90	16511,78
26	10074,98	11888,48	16119,97	17832,72
27	10880,98	12839,56	17409,57	19259,34
28	11751,46	13866,72	18802,34	20800,09
29	12691,58	14976,06	20306,52	22464,09
30	13706,90	16174,15	21931,05	24261,22
31	14803,46	17468,08	23685,53	26202,12
32	15987,73	18865,52	25580,37	28298,29
33	17266,75	20374,77	27626,80	30562,15
34	18648,09	22004,75	29836,95	33007,12
35	20139,94	23765,13	32223,90	35647,69
36	21751,13	25666,34	34801,81	38499,51
37	23491,22	27719,64	37585,96	41579,47
38	25370,52	29937,22	40592,84	44905,82
39	27400,16	32332,19	43840,26	48498,29
40	29592,18	34918,77	47347,48	52378,15
41	31959,55	37712,27	51135,28	56568,41
42	34516,31	40729,25	55226,10	61093,88
43	37277,62	43987,59	59644,19	65981,39
44	40259,83	47506,60	64415,73	71259,90
45	43480,62	51307,13	69568,99	76960,69
46	46959,07	55411,70	75134,50	83117,55
47	50715,79	59844,63	81145,27	89766,95
48	54773,05	64632,20	87636,89	96948,31
49	59154,90	69802,78	94647,84	104704,17
50	63887,29	75387,00	102219,66	113080,50
51	68998,27	81417,96	110397,24	122126,94

Продовження таблиці 4.2

Вік	А	Б	В	Г
52	74518,14	87931,40	119229,02	131897,10
53	80479,59	94965,91	128767,34	142448,87
54	86917,95	102563,18	139068,72	153844,78
55	93871,39	110768,24	150194,22	166152,36
56	101381,10	119629,70	162209,76	179444,55
57	109491,59	129200,07	175186,54	193800,11
58	118250,92	139536,08	189201,46	209304,12
59	127710,99	150698,97	204337,58	226048,45

Таблиця 4.3 – Розмір пенсійних внесків з урахуванням моделі історії заробітної плати робітників (жінки)

Вік	Д	Е	Ж	З
17	3528,00	Технікум	Інститут	Інститут
18	3810,24			
19	4115,06			
20	4444,26			
21	4799,81			
22	5183,79	6516,76	8368,12	Аспірантура
23	1-ша дитина	1-ша дитина	1-ша дитина	
24				
25				12687,02
26	7052,49	8865,99	11384,73	1-ша дитина
27	2-га дитина	2-га дитина	2-га дитина	
28				
29				17260,55
30	3-тя дитина	3-тя дитина	15488,80	2-га дитина
31			3-тя дитина	
32				
33	12086,73	15194,74		23482,78
34	13053,66	16410,32	21072,34	3-тя дитина
35	14097,96	17723,15	22758,13	
36	15225,79	19141,00	24578,78	
37	16443,86	20672,28	26545,08	
38	17759,37	22326,06	28668,69	34503,91
39	19180,11	24112,14	30962,18	37264,22
40	20714,52	26041,12	33439,16	40245,36
41	22371,69	28124,40	36114,29	43464,99
42	24161,42	30374,36	39003,44	46942,19
43	26094,33	32804,31	42123,71	50697,56
44	28181,88	35428,65	45493,61	54753,37
45	30436,43	38262,94	49133,10	59133,64
46	32871,35	41323,98	53063,74	63864,33

Продовження таблиці 4.3

Вік	Д	Е	Ж	З
47	35501,05	44629,90	57308,84	68973,48
48	38341,14	48200,29	61893,55	74491,35
49	41408,43	52056,31	66845,04	80450,66
50	44721,10	56220,82	72192,64	86886,71
51	48298,79	60718,48	77968,05	93837,65
52	52162,69	65575,96	84205,49	101344,66
53	56335,71	70822,04	90941,93	109452,24
54	60842,57	76487,80	98217,29	118208,42
55	65709,97	82606,82	106074,67	127665,09
56	70966,77	89215,37	114560,64	137878,30
57	76644,11	96352,60	123725,49	148908,56
58	82775,64	104060,81	133623,53	160821,24
59	89397,69	112385,67	144313,42	173686,94

Майбутню вартість пенсійних накопичень на момент виходу на пенсію розрахуємо за допомогою формули (3.2).

Наприклад, для варіанта А

$$N_{17} = q_1 (1 + j)^{60-17} = 5040,00 (1 + 0,06)^{43} = 61742,29,$$

$$N_{18} = N_{19} = 0,$$

$$N_{20} = q_{20} (1 + j)^{60-20} = 6348,95 (1 + 0,03)^{40} = 65303,49.$$

Результати проведених розрахунків зведемо у таблицю 4.4 для чоловіків і таблицю 4.5 для жінок.

Таблиця 4.4 – Майбутня вартість пенсійних накопичень на момент виходу на пенсію (чоловіки)

Вік	А	Б	В	Г
17	61742,29	Технікум	Інститут	Інститут
18	Армія			
19		75631,12		
20	65303,49	Армія		
21	66535,63			
22	67791,02	79993,41	108465,64	Аспірантура
23	69070,10	81502,72	Армія	
24	70373,31	83040,51		
25	71701,11	84607,31	114721,77	126910,96
26	73053,96	86203,67	116886,33	129305,51
27	74432,34	87830,16	119091,74	131745,23
28	75836,72	89487,33	121338,75	134230,99

Продовження таблиці 4.4

Вік	А	Б	В	Г
29	77267,60	91175,77	123628,16	136763,65
30	78725,48	92896,07	125960,77	139344,10
31	80210,87	94648,82	128337,39	141973,23
32	81724,28	96434,65	130758,85	144651,97
33	83266,25	98254,17	133225,99	147381,26
34	84837,31	100108,02	135739,69	150162,03
35	86438,01	101996,85	138300,82	152995,28
36	88068,92	103921,32	140910,27	155881,98
37	89730,59	105882,10	143568,95	158823,15
38	91423,63	107879,88	146277,80	161819,82
39	93148,60	109915,35	149037,76	164873,02
40	94906,12	111989,22	151849,79	167983,83
41	96696,80	114102,23	154714,88	171153,34
42	98521,27	116255,10	157634,03	174382,65
43	100380,16	118448,59	160608,26	177672,89
44	102274,13	120683,47	163638,60	181025,20
45	104203,83	122960,52	166726,12	184440,77
46	106169,94	125280,53	169871,90	187920,79
47	108173,14	127644,31	173077,03	191466,46
48	110214,15	130052,69	176342,63	195079,04
49	112293,66	132506,52	179669,85	198759,77
50	114412,41	135006,64	183059,85	202509,96
51	116571,13	137553,93	186513,81	206330,90
52	118770,59	140149,29	190032,94	210223,94
53	121011,54	142793,62	193618,47	214190,43
54	123294,78	145487,84	197271,64	218231,76
55	125621,09	148232,89	200993,75	222349,34
56	127991,30	151029,74	204786,09	226544,61
57	130406,23	153879,36	208649,97	230819,03
58	132866,73	156782,74	212586,77	235174,11
59	135373,65	159740,90	216597,84	239611,36
Сума	3910834,14	4461989,33	5724494,90	6212732,37

Таблиця 4.5 – Майбутня вартість пенсійних накопичень на момент виходу на пенсію (жінки)

Вік	Д	Е	Ж	З
17	43219,60	Технікум	Інститут	Інститут
18	44035,07			
19	44865,92			
20	45712,45			
21	46574,94			

Продовження таблиці 4.5

Вік	Д	Е	Ж	З
22	47453,72	59656,10	76603,86	Аспірантура
23	1-ша дитина	1-ша дитина	1-ша дитина	
24				
25				97513,51
26	51137,77	64287,48	82550,97	1-ша дитина
27	2-га дитина	2-га дитина	2-га дитина	
28				
29				105083,94
30	3-тя дитина	3-тя дитина	88959,79	2-га дитина
31			3-тя дитина	
32				
33	58286,37	73274,30	3-тя дитина	
34	59386,12	74656,83		95866,16
35	60506,61	76065,45		97674,95
36	61648,24	77500,65		99517,88
37	62811,42	78962,92	101395,57	122033,61
38	63996,54	80452,79	103308,70	124336,13
39	65204,02	81970,77	105257,92	126682,09
40	66434,28	83517,39	107243,92	129072,32
41	67687,76	85093,19	109267,39	131507,65
42	68964,89	86698,72	111329,03	133988,93
43	70266,11	88334,54	113429,58	136517,02
44	71591,89	90001,23	115569,76	139092,81
45	72942,68	91699,37	117750,32	141717,20
46	74318,96	93429,54	119972,03	144391,11
47	75721,20	95192,37	122235,65	147115,47
48	77149,90	96988,45	124541,98	149891,24
49	78605,56	98818,42	126891,83	152719,38
50	80088,68	100682,92	129286,02	155600,87
51	81599,79	102582,60	131725,38	158536,74
52	83139,41	104518,12	134210,76	161528,00
53	84708,08	106490,16	136743,04	164575,70
54	86306,34	108499,40	139323,10	167680,90
55	87934,77	110546,56	141951,84	170844,69
56	89593,91	112632,35	144630,17	174068,17
57	91284,36	114757,49	147359,04	177352,48
58	93006,71	116922,72	150139,40	180698,75
59	94761,55	119128,81	152972,22	184108,16
Сума	2350945,63	2845782,91	3427708,28	3789898,96

Розрахуємо суму пенсійних накопичень на початок m -го періоду виплат за допомогою формули (3.5).

Наприклад, для варіанта А

$$N_1 = N (1 + j)^{m-1} - \sum_{l=1}^{m-1} \frac{N_l}{g - (l-1)} (1 + j)^{m-l} = 3910834,14 (1 + 0,06)^{1-1} - 0 = 3910834,14;$$

$$N_2 = 3910834,14 (1 + 0,06)^{2-1} - \frac{3910834,14}{6 - (1-1)} (1 + 0,06)^{2-1} = 3454570,16;$$

$$N_3 = 3910834,14 (1 + 0,06)^{3-1} - \left(\frac{3910834,14}{6 - (1-1)} (1 + 0,06)^{2-1} + \frac{3454570,16}{6 - (2-1)} (1 + 0,06)^{3-2} \right) = 2970930,33.$$

Результати розрахунків зведемо у таблицю 4.6 для чоловіків і таблицю 4.7 для жінок.

Таблиця 4.6 – Сума накопичень на початок m -го періоду виплат (чоловіки)

Рік m	Вік виплати	А	Б	В	Г
1	60	3910834,14	4461989,33	5724494,90	6212732,37
2	61	3454570,16	3941423,91	5056637,16	5487913,59
3	62	2970930,33	3389624,56	4348707,96	4719605,69
4	63	2447286,59	2792183,52	3582222,90	3887747,75
5	64	1862050,62	2124470,05	2725582,04	2958044,69
6	65	1171404,07	1336490,45	1714646,13	1860886,89

Таблиця 4.7 – Сума накопичень на початок m -го періоду виплат (жінки)

Рік m	Вік виплати	Д	Е	Ж	З
1	60	2350945,63	2845782,91	3427708,28	3789898,96
2	61	2336252,22	2827996,77	3406285,10	3766212,09
3	62	2320677,20	2809143,46	3383576,53	3741104,01
4	63	2303460,14	2788302,47	3358473,83	3713348,82
5	64	2283640,37	2764310,95	3329576,37	3681397,89
6	65	2259999,69	2735694,28	3295107,95	3643287,35
7	66	2230983,63	2700570,80	3252802,18	3596511,32
8	67	2194591,05	2656518,14	3199741,33	3537843,76
9	68	2148214,17	2600379,65	3132123,26	3463080,79
10	69	2088398,80	2527974,09	3044911,70	3366653,98
11	70	2010467,94	2433640,00	2931287,54	3241023,65

Продовження таблиці 4.7

Рік m	Вік виплати	Д	Е	Ж	З
12	71	1907896,41	2309478,76	2781736,95	3075670,71
13	72	1771190,17	2143998,00	2582417,53	2855290,11
14	73	1585658,64	1919414,99	2311910,24	2556199,51
15	74	1326256,49	1605412,74	1933698,64	2138023,97
16	75	942256,29	1140586,50	1373821,51	1518987,12

Треба звернути увагу на те, що розрахунки пенсійних накопичень на початок m -го року, а також наступні розрахунки пенсійних виплат у m -му році та їх сьогодишньої вартості необхідно вести згідно з середньою тривалістю життя чоловіків і жінок за вибраним варіантом до останнього року життя включно.

За допомогою формули (3.4) розрахуємо розмір пенсійних виплат в m -му році періоду виплат і зведемо результати у таблицю 4.8 для чоловіків і таблицю 4.9 для жінок.

Наприклад, для варіанта А

$$P_1 = \frac{N_1}{g - (m-1)} = \frac{3910834,14}{6 - (1-1)} = 651805,69,$$

$$P_2 = \frac{N_2}{g - (m-1)} = \frac{3454570,16}{6 - (2-1)} = 690914,03.$$

Таблиця 4.8 – Розмір пенсійних виплат в m -му році періоду виплат (чоловіки)

Рік m	Вік виплати	А	Б	В	Г
1	60	651805,69	743664,89	954082,48	1035455,39
2	61	690914,03	788284,78	1011327,43	1097582,72
3	62	742732,58	847406,14	1087176,99	1179901,42
4	63	815762,20	930727,84	1194074,30	1295915,92
5	64	931025,31	1062235,03	1362791,02	1479022,35
6	65	1171404,07	1336490,45	1714646,13	1860886,89

Сьогодишню вартість майбутньої пенсійної виплати P_m^c обчислимо за допомогою формули (3.6).

Наприклад, для варіанта А

$$P_1^c = \frac{P_1}{(1+i)^{t-x}} = \frac{651805,69}{(1+0,08)^{60-17}} = 23817,53,$$

$$P_2^c = \frac{P_2}{(1+i)^{t-x}} = \frac{690914,03}{(1+0,08)^{61-17}} = 23376,46.$$

Результати розрахунків зведемо у таблицю 4.10 для чоловіків і таблицю 4.11 для жінок.

Таблиця 4.9 – Розмір пенсійних виплат в m-му році періоду виплат (жінки)

Рік m	Вік виплати	Д	Е	Ж	З
1	60	146934,10	177861,43	214231,77	236868,69
2	61	155750,15	188533,12	227085,67	251080,81
3	62	165762,66	200653,10	241684,04	267221,72
4	63	177189,24	214484,81	258344,14	285642,22
5	64	190303,36	230359,25	277464,70	306783,16
6	65	205454,52	248699,48	299555,27	331207,94
7	66	223098,36	270057,08	325280,22	359651,13
8	67	243843,45	295168,68	355526,81	393093,75
9	68	268526,77	325047,46	391515,41	432885,10
10	69	298342,69	361139,16	434987,39	480950,57
11	70	335077,99	405606,67	488547,92	540170,61
12	71	381579,28	461895,75	556347,39	615134,14
13	72	442797,54	535999,50	645604,38	713822,53
14	73	528552,88	639805,00	770636,75	852066,50
15	74	663128,25	802706,37	966849,32	1069011,99
16	75	942256,29	1140586,50	1373821,51	1518987,12

Таблиця 4.10 – Сьогоднішня вартість майбутньої пенсійної виплати (чоловіки)

Рік m	Вік виплати	А	Б	В	Г
1	60	23817,53	27174,14	34862,97	37836,41
2	61	23376,46	26670,91	34217,36	37135,73
3	62	23268,24	26547,44	34058,95	36963,81
4	63	23663,06	26997,90	34636,87	37591,02
5	64	25006,04	28530,15	36602,67	39724,48
6	65	29131,74	33237,29	42641,67	46278,55

Таблиця 4.11 – Сьогоднішня вартість майбутньої пенсійної виплати (жінки)

Рік m	Вік виплати	Д	Е	Ж	З
1	60	5369,10	6499,21	7828,21	8655,38
2	61	5269,67	6378,85	7683,24	8495,10
3	62	5192,99	6286,04	7571,45	8371,49
4	63	5139,78	6221,62	7493,86	8285,71
5	64	5111,28	6187,13	7452,32	8239,77
6	65	5109,47	6184,93	7449,66	8236,84
7	66	5137,27	6218,58	7490,20	8281,66
8	67	5199,04	6293,36	7580,27	8381,24
9	68	5301,22	6417,05	7729,25	8545,96
10	69	5453,56	6601,45	7951,36	8791,54
11	70	5671,36	6865,09	8268,91	9142,65
12	71	5980,01	7238,71	8718,93	9640,22
13	72	6425,38	7777,82	9368,28	10358,19
14	73	7101,63	8596,41	10354,27	11448,36
15	74	8249,80	9986,25	12028,31	13299,29
16	75	10854,04	13138,64	15825,32	17497,51

Порівняння пенсійних накопичень і виплат залежно від статі, рівня освіти та інших показників зробимо за допомогою стовпчикових діаграм (рисунки 4.1 і 4.2).

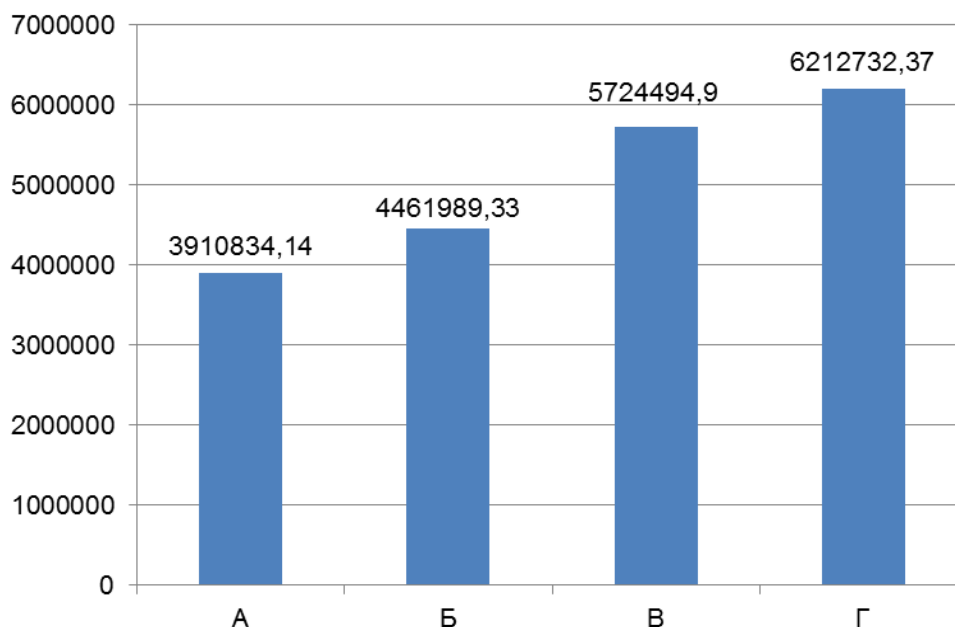

Рисунок 4.1 – Порівняння пенсійних накопичень до моменту виходу на пенсію для чоловіків, грн

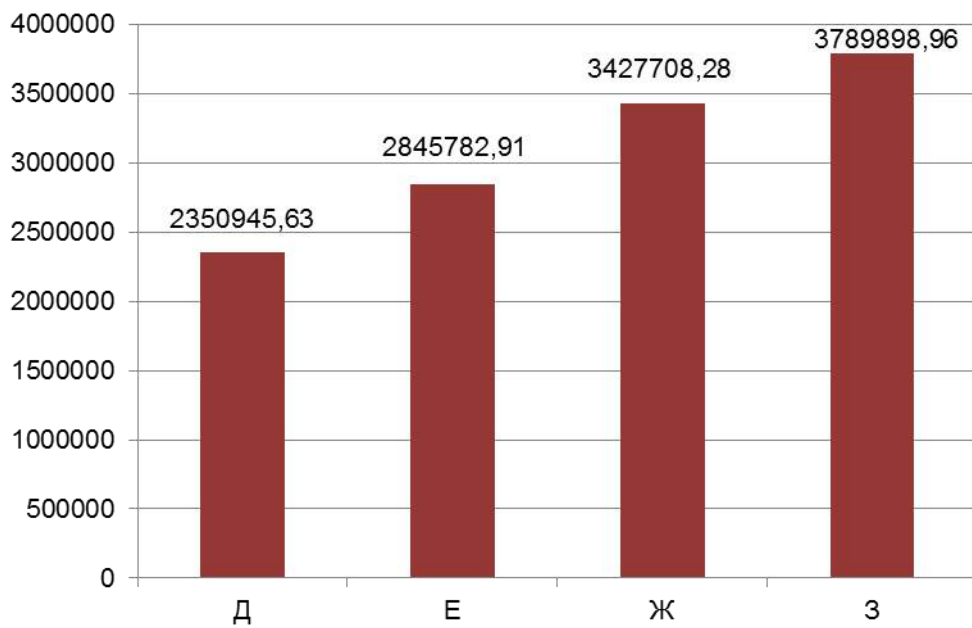

Рисунок 4.2 – Порівняння пенсійних накопичень до моменту виходу на пенсію для жінок, грн

Порівняння розміру пенсійних виплат чоловікам і жінкам у m -му році виплати залежно від тривалості їх життя можна також зробити за допомогою гістограм (рисунки 4.3 і 4.4).

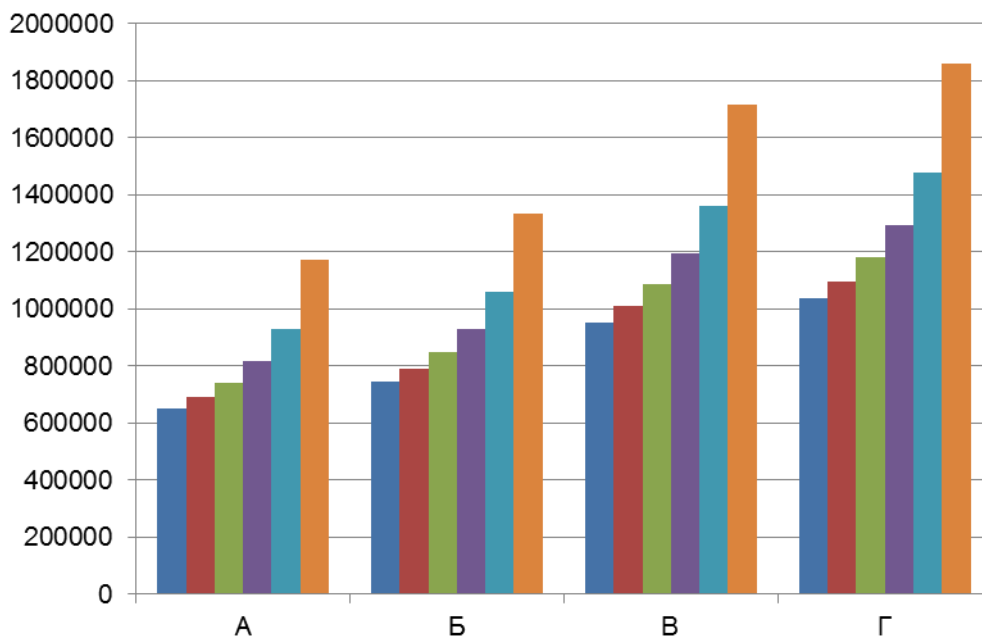

Рисунок 4.3 – Пенсійні виплати чоловікам у кожному m -му році життя з моменту виходу на пенсію (60 – 65 років), грн

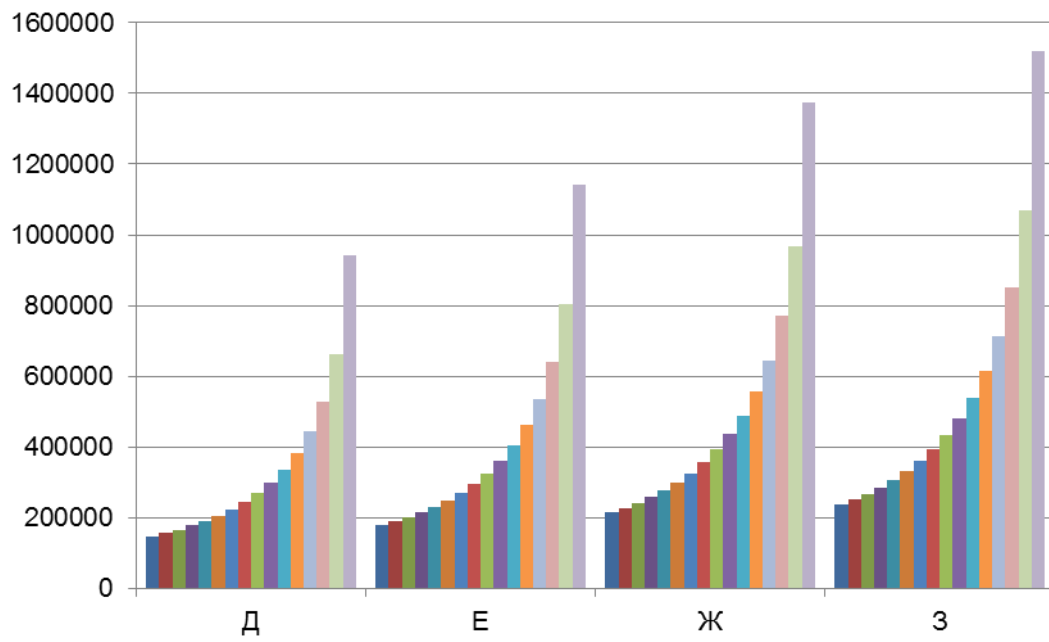

Рисунок 4.4 – Пенсійні виплати жінкам у кожному m -му році життя з моменту виходу на пенсію (60 – 75 років), грн

Після проведення розрахунків необхідно зробити висновки.

5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Аналіз основ законодавства про соціальне страхування. Історичний розвиток соціального страхування в Україні.

1. Соціально-економічні передумови виникнення соціального страхування на українських землях.

2. Соціальне страхування після Жовтневої революції 1917 р.

3. Соціальне страхування та профспілки. Соціальне страхування в Україні у складі СРСР.

4. Соціальне страхування в Україні на етапі незалежності. Перші закони щодо соціального страхування в незалежній Україні.

5. Основи законодавства про загальнообов'язкове соціальне страхування. Необхідність соціального страхування в сучасному суспільстві.

Теми 2, 3. Соціальна політика, соціальний захист, соціальне страхування та державне регулювання соціальної сфери.

1. Напрямки соціальної політики в Україні, сфери життєдіяльності населення, охоплені соціальною політикою. Органи, що регулюють соціальну політику у державі.

2. Структура соціального захисту та його напрямки.

3. Державні соціальні стандарти, нормативи й гарантії. Загальна класифікація.

4. Прожитковий мінімум: принципи встановлення розміру, демографічні групи, структура показника.

5. Державні соціальні гарантії в Україні та їх розміри.

6. Єдиний соціальний внесок: розмір, база оподаткування, платники внесків. Допомога в натуральній формі, яка підлягає та не підлягає оподаткуванню.

Теми 3, 4. Оцінювання рівня соціального захисту (захищеності) в Україні та світі.

1. Індекс людського розвитку. Методика розрахунку.

2. Індекс регіонального розвитку та його складові.

3. Держава загального добробуту: поняття, загальна класифікація.

4. Соціальне страхування за рубежем (іноземний досвід) на прикладі провідних соціальних держав:

– Швеція;

– Німеччина;

– США;

– за бажанням інші держави (Велика Британія, Франція, Італія, Японія, Австралія та ін.).

Тема 6. Аналіз Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Розмір державних пенсій.

1. Страховий стаж у солідарній і накопичувальній пенсійних системах.

2. Персоніфікований облік у пенсійному страхуванні.

3. Умови надання пенсії за віком.

4. Умови надання пенсії у зв'язку з інвалідністю.

5. Умови надання пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

6. Особливості здійснення виплат у солідарній системі – спірні питання: призупинення, відновлення, відміна виплат.

7. Особливості визначення середньої заробітної плати для призначення пенсій.

Тема 8. Аналіз Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

1. Порядок призначення допомоги у зв'язку з безробіттям, вимоги Фонду зайнятості до претендентів на допомогу.

2. Розмір допомоги, визначення розміру виплат окремим категоріям безробітних. Розв'язання задач.

3. Часткове безробіття. Поняття прийнятної роботи. Перекваліфікація.

4. Призупинення, відстрочення й відмова виплат з Фондів соціального страхування та безробіття.

5. Ринок праці в Україні, основні показники зайнятості, безробіття, проблеми працевлаштування в Україні.

6. Правопорушення у сфері соціального страхування, адміністративні й фінансові санкції.

Теми 5, 9. Особливості реалізації медичного страхування в Україні та світі. Аналіз Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Частина 1 – соціальне страхування на випадок тимчасової непрацездатності.

1. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні. Видатки на охорону здоров'я в державному бюджеті.

2. Медична реформа в Україні. Аналіз існуючих проектів щодо запровадження соціального медичного страхування.

3. Розмір допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю. Документи, необхідні для призначення допомоги.

4. Особливості розрахунку допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю застрахованим і незастрахованим особам.

Тема 10. Аналіз Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Частина 2 – соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

1. Класифікація нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

2. Розмір допомоги у разі нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

3. Порядок розслідування нещасних випадків, документи для розслідування справ.

4. Страхова експертиза в соціальному страхуванні. МСЕК.

5. Профілактика виробничого травматизму.

Теми 11, 12. Соціальний захист слабозахищених категорій населення.

1. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям: категорії осіб, що мають право на допомогу, документи, необхідні для її отримання.

2. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям: розмір допомоги, порядок розрахунку. Розв'язання задач.

3. Соціальний захист осіб з інвалідністю в Україні: класифікація допомоги, її розмір та умови отримання.

4. Соціальний захист дітей з інвалідністю та осіб з інвалідністю з дитинства в Україні: класифікація допомоги, її розмір та умови отримання.

5. Соціальне залучення осіб з інвалідністю: поняття, основні складові, стан в Україні.

6. Соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію.

7. Соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.

8. Соціальна допомога сім'ям з дітьми: допомога при народженні дитини, її розмір, категорії, які мають на неї право, порядок виплат.

9. Соціальна допомога сім'ям з дітьми: допомога на дітей під опікою та піклуванням, розмір і порядок виплат. Розв'язання задач.

10. Соціальний захист дітей сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

11. Соціальний захист учасників бойових дій, ветеранів, осіб з інвалідністю внаслідок війни та дітей війни.

12. Соціальний захист військовослужбовців і членів їхніх родин.

13. Соціальний захист жертв політичних і нацистських переслідувань.

14. Фінансування соціального захисту. Видатки на соціальний захист у державному бюджеті.

15. Соціальні послуги в Україні: мета, принципи надання, види соціальних послуг.

16. Соціальні послуги в Україні: порядок надання, категорії осіб, що мають на неї право, порядок надання послуг.

17. Молодіжна соціальна політика й соціальні програми для дітей та молоді.

18. Соціальний захист і послуги особам похилого віку, безхатькам, колишнім в'язням. Соціальні програми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» № 2109-III від 16.10.00 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» № 1768-III від 01.06.00 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» № 1727-IV від 18.05.04 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15>.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV від 09.07.03 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» № 1533-III від 02.03.00 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>.

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» № 1057-IV від 09.07.03 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 8.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» № 3721-XII від 16.12.93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12>.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-XIV від 23.09.99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» № 796-XII від 28.02.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>.

Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування № 16/98-ВР від 14.01.98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр>.

Постанова КМУ «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» № 1112 від 25.08.04 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1232-2011-п>.

Постанова КМУ «Про затвердження переліку професійних захворювань» № 1662 від 08.11.00 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-п>.

Постанова КМУ «Питання медико-соціальної експертизи» № 1317 від 03.12.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-п>.

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця» № 440 від 26.02.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-п>.

Постанова КМУ «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» № 1266 від 26.09.01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-п>.

Архипов, А. П. Социальное страхование: учебник и практикум для академического бакалавриата / А. П. Архипов. – М.: Изд-во Юрайт, 2016. — 387 с.

Безугла, В. О. Соціальне страхування: навч. посіб. / В. О. Безугла, Д. М. Загірняк, Л. П. Шаповал. – Київ: Центр учбової літ., 2011. – 208 с.

Внукова, Н. М. Соціальне страхування: навч. посіб. / Н.М. Внукова, Н.В. Кузьминчук. – Київ: Центр учбової літ., 2009. – 412 с.

Волгин, Н. А. Социальная политика: учебник / Н. А. Волгин. – М.: Экзамен, 2006. – 734 с.

Завора, Т. М. Соціальне страхування: навч. посіб. для практичних занять / Т. М. Завора. – 2-ге вид., перероб. і доп.– Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 319 с.

Конопліна, Ю. С. Соціальне страхування: навч. посіб. / Ю. С. Конопліна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 224 с.

Кропельницька, С. О. Соціальне страхування: навч. посіб. / С. О. Кропельницька, Т. В. Солоджук. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літ., 2013. – 336 с.

Макарова, О. В. Соціальна політика в Україні: монографія / О. В. Макарова; Ін-т демо-графії та оціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – Київ, 2015. – 244 с.

Мальований, М. І. Соціальне страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. І. Мальований, П. К. Бечко, В. П. Бечко. – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – 476 с.

Роик, В. Д. Социальное страхование: учебник и практикум для академического бакалавриата / В. Д. Роик. – М.: Издательство Юрайт, 2018. – 509 с.

Скуратівський, В. А. Основи соціальної політики: навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій. – Київ: МАУП, 2002. – 200 с.

Соціальна політика. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Соціальна допомога: анот. бібліогр. покажч. / укл. А. О. Ярошенко, І. Б. Савельчук, Д. Д. Бирик. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 206 с.

Безкровний, О. В. Соціальне страхування: навч. посіб. / О. В. Безкровний, В. І. Аранчій, В. І. Лихопій; Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2016. – 219 с.

Соціальне страхування: підручник / за ред. О. П. Кириленко та В. С. Толуб'яка. – Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. – 516 с.

Стожок, Л. Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / Л. Г. Стожок. – Київ: Ун-т «Україна», 2011. – 376 с.

Ярошенко, І. С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / І. С. Ярошенко. – Київ: КНЕУ, 2005. – 232 с.

Державна служба зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua>.

Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Міністерство праці та соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/>.

Національна Асамблея інвалідів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naiu.org.ua/>.

Пенсійний фонд України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>.

Фонд соціального страхування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fssu.gov.ua/>.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у 2010 – 2018 роках , грн (у розрахунку на одного штатного працівника)

Вид діяльності	Рік								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього	2250	2648	3041	3282	3480	4195	5183	7104	8865
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1467	1852	2094	2344	2556	3309	4195	6057	7557
Промисловість	2578	3119	3497	3774	3988	4789	5902	7631	9633
Будівництво	1777	2294	2543	2727	2860	3551	4731	6251	7845
Оптова й роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1898	2371	2739	3049	3439	4692	5808	7631	9404
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2648	3061	3405	3582	3768	4653	5810	7688	9860
Тимчасове розміщення й організація харчування	1424	1750	2020	2195	2261	2786	3505	4988	5875
Інформація та телекомунікації	3185	3705	4360	4659	5176	7111	9530	12018	14276
Фінансова й страхова діяльність	4695	5433	6077	6326	7020	8603	10227	12865	16161
Операції з нерухомим майном	1864	2184	2384	2786	3090	3659	4804	5947	7329
Професійна, наукова й технічна діяльність	2914	3575	4287	4505	5290	6736	8060	10039	12144
Діяльність у сфері адміністративного й допоміжного обслуговування	1826	2162	2298	2546	2601	3114	3995	5578	7228
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	2735	3049	3432	3719	3817	4381	5953	9372	12698
Освіта	1884	2077	2532	2696	2745	3132	3769	5857	7041
Охорона здоров'я й надання соціальної допомоги	1616	1762	2186	2351	2441	2829	3400	4977	5853
Мистецтво, спорт, розваги й відпочинок	2129	2394	3017	3343	3626	4134	4844	6608	7612
Надання інших видів послуг	1742	2062	2601	2738	3361	3634	4615	6536	8132

Таблиця А.2 – Середня заробітна плата за видами економічної діяльності за місяць у 2018 році, грн

Вид діяльності	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Усього	7711	7828	8382	8480	8725	9141	9170	8977	9042	9218	9161	10573
Сільське, лісове та рибне господарство	6343	6188	6663	7649	7713	7451	7902	7735	8194	8326	7894	8204
Промисловість	8318	8347	9274	9240	9387	9552	9861	9838	9817	10236	10211	11563
Будівництво	6637	6680	7173	7497	7539	7605	7893	8247	8297	8434	8464	9574
Оптова і роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8481	8537	9191	9354	9053	9354	9705	9473	9465	9650	9649	10962
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	9481	8496	9021	9496	9607	9783	10239	10771	10250	10596	9965	10670
Тимчасове розміщення й організація харчування	5280	5133	6037	5641	5970	5772	5784	6113	5995	6064	5910	6801
Інформація та телекомунікації	12248	13242	13809	15713	13939	14020	14058	14482	14307	14948	15172	15518
Фінансова й страхова діяльність	15192	14404	17653	15596	15639	15648	16417	16240	15956	16632	16479	18088
Операції з нерухомим майном	6471	6497	6842	7029	7077	7171	8669	7541	7286	7391	7443	8539
Професійна, наукова і технічна діяльність	10323	10524	11334	11397	13363	11686	12145	11846	12593	12575	12549	15490
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	9340	10660	10949	11265	12139	13453	14088	13784	12993	13100	13440	17192
Освіта	6037	6593	6605	6557	6958	8553	7278	6443	7176	7028	6938	8364
Охорона здоров'я й надання соціальної допомоги	5217	5288	5531	5537	5747	6194	6013	5830	5730	5861	5997	7340
Мистецтво, спорт, розваги й відпочинок	6615	6756	7096	7054	8877	7974	7692	7251	7729	7427	7721	9171

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Перелік перерв у трудовій діяльності залежно від кількості дітей (для студентів денної форми навчання)

Номер варіанта	Кількість дітей	Вік матері на момент народження дитини	Відпустка по догляду за дитиною для чоловіка	Номер варіанта	Кількість дітей	Вік матері на момент народження дитини	Відпустка по догляду за дитиною для чоловіка
1	1	26	так	31	1	24	так
2	2	23,34	ні	32	3	24,26,33	ні
3	3	24,29,37	так	33	2	26,26	так
4	3	25,27,36	ні	34	3	23,23,40	ні
5	2	29, 32	так	35	1	35	так
6	1	34	ні	36	2	34,36	ні
7	1	36	так	37	2	24,28	так
8	2	27,4	ні	38	1	31	ні
9	3	23,29,32	так	39	3	25,26,29	так
10	3	23,25,28	ні	40	1	33	ні
11	2	24,27	так	41	2	33,37	так
12	1	30	ні	42	3	24,29,31	ні
13	1	26	так	43	3	23,28,32	так
14	2	35,38	ні	44	2	25,28	ні
15	3	25,28,35	так	45	1	26	так
16	3	23,29,36	ні	46	2	24,29	ні
17	2	24,38	так	47	1	34	так
18	1	40	ні	48	3	31,31,36	ні
19	1	31	так	49	2	23,27	так
20	2	24,32	ні	50	3	26,28,35	ні
21	3	25,29,37	так	51	1	32	так
22	2	27,3	ні	52	1	27	ні
23	1	33	так	53	3	25,30,30	так
24	3	26,28,34	ні	54	2	33,33	ні
25	3	23,35,37	так	55	1	31	так
26	1	35	ні	56	2	35,37	ні
27	2	35,39	так	57	3	24,24,29	так
28	1	36	ні	58	3	28,28,28	ні
29	2	26,31	так	59	2	26,31	так
30	3	25,28,28	ні	60	1	30	ні

Навчальне видання

**Бондар Наталія Олександрівна
Діденко Юлія Юріївна
Фурсова Вікторія Анатоліївна**

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

Редактор А. М. Ємленінова

Зв. план, 2019

Підписано до видання 17.05.2019

Ум. друк. арк. 2,6. Обл.-вид. арк. 2,93. Електронний ресурс

Видавець і виготовлювач

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

<http://www.khai.edu>

Видавничий центр «ХАІ»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

izdat@khai.edu

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції сер. ДК № 391 від 30.03.2001

Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко, В. А. Фурсова

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

2019